

Divoká fotografka boduje v Arles

Během šedivé normalizace fotila své milence i milenky, nekonečné pitky v hospodách nebo bujaré večírky v gay klubu. Dnes slaví **Libuše Jarcovjáková** úspěch na slavném francouzském festivalu Rencontres d'Arles.

VLADIMÍR BIRGUS

Nejstarší a nejvýznamnější fotografický festival světa v Arles slaví pětadvacátou letnici své existence skutečně velkolepě. V jeho oficiálním programu je padesát výstav a desítky různých projekcí, přednášek nebo workshopů. V programu prvního festivalu v roce 1970 přitom byly jenom tři výstavy a jedna večerní projekce. Dnes se festivalový rozpočet blíží k sedmi milionům eur a loňský ročník přilákal do nevelkého provensálského města rekordních 140 tisíc návštěvníků.

Nynější festival je výjimečný pro českou fotografii, která je v něm zastoupena více než v minulosti bývalo zvykem. O Rencontres d'Arles je totiž známo, že se v jeho programu česká, slovenská, polská nebo maďarská fotografie

moc neobjevuje a že vedle západoevropské nebo americké tvorby tam pravidelně dostávají velký prostor hlavně díla z bývalých francouzských kolonií a z Číny, Japonska nebo Latinské Ameriky.

Vždyť od krátkého období zájmu o země z bývalého sovětského bloku na začátku 90. let byla česká fotografie v Arles reprezentována jenom několikrát Josefem Koudelkou, a pokud se tam objevila třeba výstava Bohdana Holomického o Václavu Havlovi, bylo to spíše díky zájmu o našeho bývalého prezidenta než o jeho fotografa. Letos tam má jednu z hlavních výstav Libuše Jarcovjáková (* 1952), navíc v jednom z nejlepších festivalových prostorů – v gotickém kostele svatě Anny, kde před ní vystavovaly mnohé hvězdy fotografického světa, jakými jsou David Bailey či Don McCullin.

Deník nespoutaného života

Jisté k tomu přispělo i to, že po loňské kritice v různých médiích o neproporčním zastoupení žen na festivalových výstavách v Arles se organizátoři v čele s ředitelem Samem Stourdžem snažili do programu zařadit co největší počet autorek. Zásadní však samozřejmě je kvalita fotografií z období 1970–1989, kdy Jarcovjáková s mimořádnou otevřeností vy-

tvářela syrový fotografický deník svého divokého života, tak vzdáleného od života většiny lidí v tehdejší Československu.

Podobně jako americká fotografka Nan Goldinová se fotografovala v intimních okamžicích s milenci i milenkami, vytvářela nelichotivé autoportréty v okamžicích opilosti či deprese i v nemocnici po potratu, zobrazovala nekonečné pitky v hospodách a na mejdanech, zachycovala bujaré večírky v gay klubu. A také bez jakéhokoliv koudelkovského náznaku romantiky fotografovala různé vydělené komunity Romů, Kubánců nebo Vietnamců.

Fotografická odvaha

Její snímky se svou nevyumělkovaností, častou neostrotí i naturalistickým používáním bleskového osvětlení radikálně lišily od technicky precizních, obrazově vytříbených a snadno čitelných sociologických dokumentů, jaké v době jejích studií na FAMU po svých studentech požadoval Pavel Štecha a jaké dominovaly v naší tehdejší fotografii. Dlouho proto zůstávaly nepublikované. Teprve v posledních letech se začaly objevovat na menších výstavách a před dvěma roky konečně upoutaly velkou pozornost v autobiografické knize *Černé roky*. Tam byly propojeny s obdobně

syrovými fragmenty z deníků, které si autorka psala.

Ale až velká výstava v Arles s názvem *Evokativ* jasně prokazuje ohromnou sílu tohoto díla, jaké u nás nemá obdoby odvahou ukazovat co nejotevřeněji peripetie sebedestruktivního hedonistického života uprostřed normalizační šedi. Přispívá k tomu i promyšlená instalace, kdy Jarcovjáková a kurátorka Lucie Černá rozčlenily dvě stovky exponátů do tematických celků v jednotlivých kapkách a po dvou dlouhých dřevěných stěnách uprostřed osvěceno-kostela. Důležitou roli v nich hrají texty, jak ty, které předem připravila kurátorka a jež uvádějí souvislosti vzniku snímků, tak ty autobiografické, které autorka spontánně napsala anglicky a místy i česky tužkou na dřevěné stěny den před vernisáží. Texty ke konkrétním souborům jsou na výstavě velmi důležité, proto je škoda, že nejsou i v knize, která k výstavě v Arles vyšla.

Výstava Libuše Jarcovjákové patří k nejvíce diskutovaným a vesměs také nadšeně přijímaným expozicím z letošního festivalu, jak o tom svědčí i pochvalné články v *Libération*, *Guardianu* nebo *New York Times*. Samozřejmě k tomu přispívá i aktuální 30. výročí pádu berlínské zdi a pro západní publikum málo zná-

mé téma undergroundového života v komunismu. To v Arles v rámci sekce *Moje tělo* je zbraň také skvěle reprezentuje skupinová výstava autorů z bývalé NDR, na níž je ovšem schizofrenie oficiálního a neoficiálního světa představena nejenom autentickými dokumenty o devastaci tamního prostředí a lidí, ale i řadou konceptuálně laděných děl, vytvářených jako svobodný protiklad k socialistické propagandě.

Anglický domek jako exponát

K zásadním expozicím v Arles letos patří také velká retrospektiva Philippa Chancela s názvem *Datzone*. Francouzský fotograf po patnáct let zobrazil různá ožehavá témata: ořezné podmínky, za nichž indičtí nebo pákistánští dělníci staví megalomanské mrakodrapy v Dubaji, nucenou stádnost davů na gigantických komunistických oslavách v Severní Koreji, ekologické katastrofy v deltě Nigeru nebo v okolí japonské elektrárny Fukušima. Výsledkem je zneklidňující sugestivní varování před hrozcí katastrofou, invenčně propojující různé styly a formáty fotografií. Pokud by se ale udělovala cena za nejlepší instalaci, určitě by ji měla dostat výstava *Anonymní projekt: dům*, v níž jsou starší rodinné snímky neznámých britských fotoamaté-

rů vtipně zasazeny do interiérů typického anglického domu.

Skutečným objevem i pro odborníky je expozice avantgardních fotografií, jež v meziválečném období zveřejňoval belgický časopis *Variétés* a které po dlouhá desetiletí zůstávaly zapomenuty v jednom archivu, stejně jako ohromná přehlídka fotografií a fotomontáží *Photo brut*, na níž jsou zastoupeni i čeští autoři Karel Forman, Zdeněk Košek, Luboš Plný a Miroslav Tichý.

Snaha o co největší zastoupení žen přináší různorodé výsledky: na jedné straně výbornou retrospektivu americké průkopnice subjektivního dokumentu Heleny Levittové nebo mnohovrstevnatou expozici polské studentky Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě Krystyny Dulové s názvem *Rezonance*, na druhé straně velké zklamání z výstavy avantgardní fotografky Germaine Krullové, z jejíž díla byly představeny jenom většinou zcela banální záběry z její cesty lodí z Marseille do Ria v roce 1941. Ale i přes několik slabých výstav patří letošní jubilejní ročník festivalu v Arles k nejlepším v dosavadní historii. O tom se mohou návštěvníci přesvědčit až do 22. září.

Autor je fotograf, historik fotografie a pedagog

Láska na jednu noc i na celý život. T-Club byl jeden ze dvou pražských gay klubů, které v hlavním městě fungovaly v osmdesátých letech. Libuše Jarcovjáková v něm fotografovala v letech 1983 až 1985.

FOTO LIBUŠE JARCOVJÁKOVÁ

Chtěl Domingo sex? Ženy se prou

MADRID/PRAHA Poté, co osm pěvkyní a jedna baletka obvinily slavného španělského tenoristu Plácida Dominga ze sexuálního obtěžování, některé jeho kolegyně se osmasedesátiletého operního pěvce zastaly. Podle nich se k nim vždy choval s respektem, některé z nich se také podivily, proč s obviněním ženy přišly po třiceti letech. Sám Domingo obvinění označil za zkreslená, řekl také, že v dnešní době se jistě normy hodnotí jinak než dříve.

„Znám Plácida Dominga 25 let a po celou tu dobu na mě dělal dojem velmi uctivým chováním ke všem zaměstnancům festivalu,“ řekla španělskému deníku ABC Helga Rablová-Stadlerová, která je dlouholetou ředitelkou renomované hudební přehlídky v rakouském Salcburku. A zatímco orchestr ve Filadelfii a opera v San Francisku po úterní zprávě agentury AP o obviněních vůči Domingovi zrušily tomuto pěvci vystoupení, ředitelka Salcburského festivalu potvrdila, že Domingo u nich koncem srpna vystoupí.

Zpráva o Domingově nevhodném chování překvapila i šéfkou španělského svazu skladatelů a autorů a vydavatelů hudby SGAE a sopranistku Pilar Juradovou. Podle ní se Domingo choval vždy jako dokonalý kavalír. „Ke mně se vždy choval mile, ale nikdy jsem se necítila obtěžována ani nucená dělat něco, co nechci,“ řekla Juradová španělskému tisku.

Údlosti staré třicet let

„Je to ničemnost,“ odsoudila obvinění vůči svému kolegovi baskická sopranistka Ainhoa Artetaová, která byla v roce 1993 finalistkou prvního ročníku soutěže Opera-lia, jejímž zakladatelem a patronem je Domingo.

Sopranistka Ángeles Blancosová se podivila, proč obvinění vyšla na veřejnost až třicet let poté, co se údajně skutky staly. „Ve své kariéře jsem slyšela různé historky, i o Plácidovi, ale nikdo mi nevyprávěl, že by zažil to, o čem se teď v souvislosti s ním píše. Mnohdy jsou taková obvinění zveřejně-

na jen ve snaze o mediální pozornost,“ uvedla Blancosová.

Důvěrnosti v chodbě

Agentura AP v úterý přinesla zprávu založenou na výpovědích více než třiceti lidí z operního světa, z nichž většina si nepřála zveřejnit své jméno. Devět žen Dominga obvinilo ze sexuálního obtěžování. Některé také uvedly, že odmítnutí jeho návrhů negativně

ovlivnilo jejich kariéru. Pouze jedna ze žen souhlasila se zveřejněním jména – mezzosopranistka Patricia Wulfová, která s Domingem zpívala v 90. letech ve washingtonské opeře. „Pokaždé, když jsem odešla z jeviště, čekal na mě v chodbě. Naklonil se ke mně a potichu řekl: Patricia, musíš jít dnes večer domů?“ uvedla mimo jiné v souvislosti s obviněními jedenašedesátiletá Wulfo-

vá, která operní kariéru ukončila v roce 2002.

Domingo se k obviněním vyjádřil v prohlášení. „Anonymní obvinění těchto osob, která se vztahují k událostem až 30 let starým, jsou velmi znepokojivá a tak, jak jsou prezentována, jsou nepřesná,“ uvedl v úterý pěvec. „Domníval jsem se, že mé chování bylo vždy vítáno a přijímáno se souhlasem,“ dodal. Uvedl též, že „pravidla a normy, které nyní (ve společnosti) převažují, jsou zcela odlišné od těch v minulosti“.

V poslední době se objevila řada kauz, v nichž ženy obvinily po dlouhých letech slavné muže ze sexuálního obtěžování. V mnoha zemích se rozšířilo hnutí MeToo, které se zrodilo na podzim 2017 v reakci na aféru vlivného amerického filmového producenta Harveyho Weinstaina. Toho tehdy několik desítek žen obvinilo ze sexuálního obtěžování, Weinstein byl kvůli tomu obžalován a v září s ním začne soud.

Poznámku čtete na straně 8

Pravda, či lež. Plácida Dominga obvinilo osm pěvkyní a jedna tanečnice. FOTO ČTK

Blues Alive hlásí: Je vyprodáno

ŠUMPERK Rekordní tři měsíce před jeho zahájením vyprodali letos fanoušci nadcházející ročník festivalu Blues Alive v Šumperku. Zájem o vstupenky předčil očekávání pořadatelů, k máni už nejsou jednodenní ani třídenní permanentky. Festival, který letos získal prestižní americké ocenění Keeping The Blues Alive Award, se bude konat od 14. do 16. listopadu. Přehlídku tentokrát ozdobí držitel nejprestižnější ceny bluesového světa Blues Music Award v kategorii současného blues – louisianský multiinstrumentalista a zpěvák Kenny Neal. Do Šumperka dorazí také gospel-bluesová zpěvačka Lizz Wrightová nebo americká skupina Delta Moon. Louisiánskou hudební scénu bude částečně zastupovat také pianistka a zpěvačka Marcia Ballová. Přijede i dvaapadesátiletý Ronnie Baker Brooks, syn jedné z největších legend chicagského blues Lonnieho Brookse. ČTK